

Διάρκεια 1 διδακτική ώρα ανά τραγούδι

Υλικά

Το τραγούδι σε καλή εκτέλεση από το Youtube, CD, CD player, στίχοι του τραγουδιού, πληροφορίες για τον ποιητή, κάποια φωτογραφία του ποιητή, χαρτιά, χαρτόνια, μαρκαδόροι, εικόνες από περιοδικά για κολλάζ, υφάσματα για δραματοποίηση

Στόχοι

Η «μελοποιημένη ποίηση» ορίζεται ως το σύνολο των ποιητικών έργων, τα οποία ενορχηστρώθηκαν, «επενδύθηκαν» μουσικά μετά τη συγγραφή τους και διαμόρφωσαν μελλοντικά την έντεχνη μουσική (Μητσάκης, 1981).

Η αρμονική σύζευξη λόγου και μουσικής προκαλεί συναισθηματική μέθεξη, η μελοποιημένη ποίηση επιδρά συναισθηματικά στον ψυχισμό των μαθητών, βοηθά να απελευθερωθούν εκφραστικά και κινητικά και να εξωτερικεύσουν το συναισθηματικό τους κόσμο. Με έναυσμα την μελοποιημένη ποίηση, στόχος του εκπαιδευτικού είναι να έρθουν οι μαθητές σε επαφή και με άλλα είδη καλλιτεχνικής δημιουργίας, όπως για παράδειγμα η μουσική, η εικαστική απεικόνιση και το θέατρο. Να καλλιεργήσουν την αισθητική παιδεία-αντίληψη. Να αποκτήσουν ποιοτικά αισθητικά κριτήρια, όσον αφορά τις μουσικές τους επιλογές.

Οι γρήγορες και συχνά εναλλασσόμενες εικόνες, οι έντονοι ρυθμοί και ποικίλα μετρικά μοτίβα, οι ομοιοκαταληξίες, το λεξιλόγιο των ποιημάτων θα ενεργοποιήσουν τη φαντασία, την προϋπάρχουσα γνώση και συνδυαστικά με τη δόμηση και κατάκτηση της νέας γνώσης θα ενισχύσουν τη γλωσσομάθεια, τη φιλαναγνωσία και τη δημιουργική έκφραση των μαθητών/τριών.

Συγκεκριμένα για τον κήπο, οι μαθητές θα ανακαλύψουν πόσοι ποιητές και με ποιο τρόπο εμπνεύστηκαν για αυτό που μπορεί και πρέπει να βρίσκεται σε κάθε σπίτι, σε κάθε γειτονιά, σε κάθε σχολείο: δέντρα, λουλούδια, λαχανικά, ζιζάνια, πουλιά, ζώφια, περιβόλια και ό, τι μπορεί να ομορφύνει τη ζωή και την ψυχή μας. Έχουν έντονο συμβολισμό και ταυτόχρονα περνούν μηνύματα ειρήνης και αρμονίας.

Στην συγκεκριμένη εργασία παρουσιάζονται 20 ποιήματα γνωστών ποιητών των τελευταίων αιώνων (Οδυσσέας Ελύτης, Γιώργος Σεφέρης, Νίκος Γκάτσος, Ζαχαρίας Παπαντωνίου, Γεώργιος Δροσίνης, Βασίλης Ρώτας, Δημήτρης Μανθόπουλος), τα οποία μελοποιήθηκαν από σπουδαίους Έλληνες συνθέτες (Δημήτρης Λάγιος, Μίκης Θεοδωράκης, Ηλίας Ανδριόπουλος, Μάνος Χατζιδάκις, Γιάννης Ζουγανέλης, Νότης Μαυρουδής, Γεώργιος Κωστής).

Γεια σου κύριε μενεξέ

(Το τραγούδι του κοριτσιού)

Στίχοι: Οδυσσέας Ελύτης

Μουσική: Δημήτρης Λάγιος

<https://youtu.be/DQvHNecg16w>

Δύο συ και τρία γω
πράσινο πεντόβολο
μπαίνω μέσα στον μπαξέ
γεια σου κύριε μενεξέ.

Σιντριβάνι και νερό
και χαμένο μου όνειρο.
Τζιντζιρας τζιντζίρισε
το ροδάκι γύρισε.

Χοπ αν κάνω δεξιά
πέφτω πάνω στη ροδιά.
Χοπ αν κάνω αριστερά
πάνω στη βατομουριά.

Το `να χέρι μου κρατεί
μέλισσα θεόρατη
τ' άλλο στον αέρα πιάνει
πεταλούδα που δαγκάνει

Του μικρού βοριά

Στίχοι: Οδυσσέας Ελύτης

Μουσική: Μίκης Θεοδωράκης

<https://youtu.be/s0ERRNcclwE>

Του μικρού βοριά παράγγεια,
να `ναι καλό παιδάκι
Μη μου χτυπάει πορτόφυλλα
και το παραθυράκι
Γιατί στο σπίτι π' αγρυπνώ,
η αγάπη μου πεθαίνει
και μες στα μάτια την κοιτώ,
που μόλις ανασαίνει

Γεια σας περβόλια, γεια σας ρεματιές
Γεια σας φιλιά και γεια σας αγκαλιές
Γεια σας οι κάβοι κι οι ξανθοί γιαλοί
Γεια σας οι όρκοι οι παντοτινοί

Με πνίγει το παράπονο,
γιατί στον κόσμο αυτόνα
τα καλοκαίρια τα `χασα
κι έπεσα στον χειμώνα
Σαν το καράβι π' άνοιξε
τ' άρμενα κι αλαργεύει
βλέπω να χάνονται οι στεριές
κι ο κόσμος λιγοςτεύει

Λίγο ακόμα

Στίχοι: Γιώργος Σεφέρης

Μουσική: Μίκης Θεοδωράκης

<https://youtu.be/8t9o1P7Xi0c>

Λίγο ακόμα θα ιδούμε
Λίγο ακόμα θα ιδούμε
Τις αμυγδαλιές ν' ανθίζουν
τις αμυγδαλιές ν' ανθίζουν
τις αμυγδαλιές ν' ανθίζουν

Λίγο ακόμα θα ιδούμε
Λίγο ακόμα θα ιδούμε
τα μάρμαρα να λάμπουν, να λάμπουν στον
ήλιο
κι η θάλασσα να κυματίζει

Λίγο ακόμα, να σηκωθούμε
Λίγο ψηλότερα, λίγο ψηλότερα, λίγο
ψηλότερα
Λίγο ακόμα, να σηκωθούμε
Λίγο ψηλότερα, λίγο ψηλότερα, λίγο
ψηλότερα

Κι αν ο αγέρας φυσά

Στίχοι: Γιώργος Σεφέρης

Μουσική: Ηλίας Ανδριόπουλος 1976

α) <https://youtu.be/g91N1ZJkxmw>

Στίχοι: Γιώργος Σεφέρης

Μουσική: Δήμος Μούτσης 1975

β) <https://youtu.be/SpqFHx0z-w0>

Κι αν ο αγέρας φυσά, δε μας δροσίζει
κι ο ίσκιος μένει στενός κάτω απ' τα
κυπαρίσσια
κι όλο τριγύρω ανηφόρι στα βουνά

Μας βαραίνουν οι φίλοι
που δεν ξέρουν πια πως να πεθάνουν

Κι αν ο αγέρας φυσά, δε μας δροσίζει
κι ο ίσκιος μένει στενός κάτω απ' τα
κυπαρίσσια
κι όλο τριγύρω ανηφόρι στα βουνά

Αγία Νάπα β

Στίχοι: Γιώργος Σεφέρης
Μουσική: Ηλίας Ανδριόπουλος
<https://youtu.be/IJ9zV8Sole0>

Κάτω απ' τη γέρικη συκομουριά
τρελός ο αγέρας έπαιζε
με τα πουλιά με τα κλωνιά
και δε μας έκραινε.

Όρα καλή σου ανάσα της ψυχής
ανοίξαμε τον κόρφο μας
έλα να μπεις έλα να πεις
από τον πόθο μας.

Κάτω απ' τη γέρικη συκομουριά
ο αγέρας σηκώθη κι έφυγε
κατά τα κάστρα του βοριά
και δε μας έγγιξε.

Θυμάρι μου και δεντρολιβανιά,
δέσε γερά το στήθος σου
και βρες σπηλιά και βρες μονιά
κρύψε το λύχνο σου.

Δεν είναι αγέρας τούτος του Βαγιού
δεν είναι της Ανάστασης
μα είναι της φωτιάς και του καπνού
της ζωής της άχαρης.

Κάτω απ' τη γέρικη συκομουριά
στεγνός ο αγέρας γύρισε
οσμίζονταν παντού φλουριά

Μίλησέ μου

Στίχοι: Νίκος Γκάτσος
Μουσική: Μάνος Χατζιδάκις
<https://youtu.be/rD0ZSG25iMM>

Άνοιξα στον κήπο μου πηγάδι,
να ποτίζω τα πουλιά,
νά `ρχεσαι κι εσύ πρωί και βράδυ
σα μικρή δροσοσταλιά.
Έρθες μια βραδιά με τον αγέρα,
αναστέναξ' η καρδιά
σου `πα με λαχτάρα "καλησπέρα"
και μου είπες "έχε γεια".

Μίλησέ μου, μίλησέ μου,
δε σε φίλησα ποτέ μου.
Μίλησέ μου, μίλησέ μου,
πώς να σε ξεχάσω θε μου.
Μίλησέ μου, μίλησέ μου
δε σε φίλησα ποτέ μου.
Μίλησέ μου, μίλησέ μου,
μόνο στ' όνειρό μου σε φιλώ.

Φύτεψα στην πόρτα σου χορτάρι
Να `χεις ίσκιο και δροσιά,
Κι' ήρθα πριν αλλάξει το φεγγάρι
να σου φέρω ζεστασιά.
Σ' έβγαλα στου Ήλιου τ' ανηφόρι
στα σοκάκια τα πλατιά
μα ήρθε παγωνιά και ξεροβόρι
και δε μ' άναψες φωτιά.

Μίλησέ μου, μίλησέ μου.....

Ο εφιάλτης της Περσεφόνης

Στίχοι: Νίκος Γκάτσος
Μουσική: Μάνος Χατζιδάκις
<https://youtu.be/llmBKj9KV0k>

Εκεί που φύτεψανε φλισκούνι κι άγρια μέντα
κι έβγαζε η γη το πρώτο της κυκλάμινο
τώρα χωριάτες παζαρεύουν τα τσιμέντα
και τα πουλιά πέφτουν νεκρά στην
υψικάμινο.

Κοιμήσου Περσεφόνη
στην αγκαλιά της γης
στου κόσμου το μπαλκόνι
ποτέ μην ξαναβγεις.

Εκεί που σμίγανε τα χέρια τους οι μύστες

Ο κήπος έμπαινε στη θάλασσα

Στίχοι: Οδυσσέας Ελύτης
Μουσική: Μίκης Θεοδωράκης
<https://youtu.be/KLC6XdFyZrQ>

Ο κήπος έμπαινε στη θάλασσα
βαθύ γαρούφαλο ακρωτήρι
Το χέρι σου έφευγε με το νερό
να στρώσει νυφικό το πέλαγο
Το χέρι σου άνοιγε τον ουρανό

Άγγελοι μ' έντεκα σπαθιά
πλέανε πλάι στ' όνομά σου
σκίζοντας τ' ανθισμένα κύματα
Στους κόρφους σου έκρυβες μια χάρη
που ήταν το ίδιο το φεγγάρι

<p>ευλαβικά πριν μπουν στο θυσιαστήριο τώρα πετάνε αποτσιγάρα οι τουρίστες και το καινούργιο πάν να δουν διυλιστήριο.</p> <p>Κοιμήσου Περσεφόνη.....</p> <p>Εκεί που η θάλασσα γινόταν ευλογία κι ήταν ευχή του κάμπου τα βελάσματα τώρα καμιόνια κουβαλάν στα ναυπηγεία άδεια κορμιά σιδερικά παιδιά κι ελάσματα.</p> <p>Κοιμήσου Περσεφόνη.....</p>	<p>Φεγγάρι εδώ, φεγγάρι εκεί αίνιγμα διαβασμένο από τη θάλασσα Για το δικό σου το χατίρι ο κήπος έμπαινε στη θάλασσα βαθύ γαρούφαλο ακρωτήριο</p>
<p>Κουβέντα με ένα λουλούδι Στίχοι: Γιάννης Ρίτσος Μουσική: Μίκης Θεοδωράκης https://youtu.be/IChSaJtXgri</p> <p>Κυκλάμινο κυκλάμινο στου βράχου τη σχισμάδα πού βρήκες χρώματα κι ανθείς πού μίσχο και σαλεύεις</p> <p>Μέσα στο βράχο σύναξα το γαίμα στάλα στάλα μαντήλι ρόδινο έπλεξα κι ήλιο μαζεύω τώρα</p>	<p>Κυκλάμινο Στίχοι: Γιάννης Ρίτσος Μουσική: Μίκης Θεοδωράκης https://youtu.be/x7QIDP8x1cQ</p> <p>Μικρό πουλί τριανταφυλλί δεμένο με κλωστήσσα με τα σγουρά φτεράκια του στον ήλιο πεταρίζει</p> <p>Κι αν το τηράξεις μια φορά θα σου χαμογελάσει κι αν το τηράξεις δυο και τρεις θ' αρχίσεις το τραγούδι</p>
<p>Κοριτσάκι μου Ποίηση: Γιάννης Ρίτσος Μουσική – ερμηνεία: Γιάννης Ζουγανέλης https://youtu.be/QndDt49wD9I</p> <p>Κοριτσάκι μου θέλω να σου φέρω τα φαναράκια των κρίνων να σου φέγγουν στον ύπνο σου.</p> <p>Θέλω να σου φέρω ένα περιβολάκι, ζωγραφισμένο με λουλουδόσκονη πάνω στο φτερό μια πεταλούδας για να σεργιανάει το γαλανό όνειρό σου.</p> <p>Κοιμήσου, να μεγαλώσεις γρήγορα έχεις να κάνεις πολύ δρόμο, κοριτσάκι. κι έχεις δυο πεδιλάκια μόνο από ουρανό</p> <p>Κοιμήσου...</p>	<p>Άνθη της πέτρας Στίχοι: Γιώργος Σεφέρης Μουσική: Μίκης Θεοδωράκης https://youtu.be/BMpro5psuSkw</p> <p>Άνθη της πέτρας μπροστά στην πράσινη θάλασσα με φλέβες που μου θύμιζαν άλλες αγάπες γυαλίζοντας στ' αργό ψιχάλισμα</p> <p>Άνθη της πέτρας φυσιογνωμίες που ήρθαν όταν κανένας δε μιλούσε και μου μίλησαν</p> <p>που μ' άφησαν να τις αγγίξω ύστερα από την σιωπή μέσα σε πεύκα σε πικροδάφνες και σε πλατάνια</p>
<p>Δέντρο το δέντρο</p>	<p>Αυτά τα δέντρα</p>

<p>Στίχοι: Γιάννης Ρίτσος Μουσική: Μίκης Θεοδωράκης https://youtu.be/LPg4gihf5EU</p> <p>Δέντρο το δέντρο, πέτρα την πέτρα πέρασαν τον κόσμο, μ' αγκάθια προσκεφάλι πέρασαν τον ύπνο. Φέρναν τη ζωή στα δυο στεγνά τους χέρια σαν ποτάμι.</p> <p>Σε κάθε βήμα κέρδιζαν μια οργιά ουρανό για να τον δώσουν.</p> <p>κι όταν χορεύαν στην πλατεία, μέσα στα στίτια τρέμαν τα ταβάνια και κουδούνιζαν τα γυαλικά στα ράφια</p> <p>Φέρναν τη ζωή στα δυο στεγνά τους χέρια σαν ποτάμι.</p>	<p>Στίχοι: Γιάννης Ρίτσος Μουσική: Μίκης Θεοδωράκης https://youtu.be/yPK6ubLd3gU</p> <p>Αυτά τα δέντρα δε βολεύονται με λιγότερο ουρανό, αυτές οι πέτρες δε βολεύονται κάτου απ' τα ξένα βήματα, αυτά τα πρόσωπα δε βολεύονται παρά μόνο στον ήλιο, αυτές οι καρδιές δε βολεύονται παρά μόνο στο δίκιο.</p> <p>Ετούτο το τοπίο είναι σκληρό σαν τη σιωπή, σφίγγει στον κόρφο του τα πυρωμένα του λιθάρια, σφίγγει στο φως τις ορφανές ελιές του και τ' αμπέλια του. Δεν υπάρχει νερό. Μονάχα φως.</p> <p>Ο δρόμος χάνεται στο φως κι ο ίσκιος της μάντρας είναι σίδηρο.</p>
<p>Το ποταμάκι Ποίηση: Ζαχαρίας Παπαντωνίου Μουσική: Γιάννης Ζουγανέλης https://youtu.be/1AWP_tI28Xo</p> <p>Από που είσαι, ποταμάκι; Από `κείνο το βουνό. Πώς τον λέγαν τον παππού σου; Σύννεφο στον ουρανό. Ποια είναι η μάνα σου; Η μπόρα. Πώς κατέβηκες στη χώρα; Τα χωράφια να ποτίσω και τους μύλους να γυρίσω. Στάσου να σε ιδούμε λίγο, ποταμάκι μου καλό. Βιάζομαι πολύ να φύγω, ν' ανταμώσω το γιало.</p>	<p>Τι θέλω Στίχοι: Γεώργιος Δροσίνης Μουσική: Μίκης Θεοδωράκης https://youtu.be/hL_V1K7J6i4</p> <p>Δε θέλω του κισσού το πλάνο ψήλωμα, σε ξένα αναστηλώματα δεμένο, ας είμαι ένα καλάμι, ένα χαμόδεντρο, μα όσο ανεβαίνω, μα όσο ανεβαίνω, μόνος ν' ανεβαίνω.</p> <p>Δε θέλω του γυαλιού το λαμπροφέγγισμα, που δίνεται του φεγγο ηλιού τη χάρη, θέλω να δίνω φως, από τη φλόγα μου, κι ας είμαι ένα, κι ας είμαι ένα ταπεινό λυχνάρι.</p>
<p>Το πιο μεγάλο Ποίηση: Βασίλης Ρώτας Μουσική: Γιάννης Ζουγανέλης https://youtu.be/ENpV2mRvJys</p> <p>Από κάτω απ' το ραδίκι κάθονται δυο πιτσιρίκοι και ρωτάν ο ένας τον άλλο ποιο να `ν' απ' όλα πιο μεγάλο.</p> <p>Τους ακούει ένα σκαθάρι</p>	<p>Ο τζίτζικας Ποίηση: Ζαχαρίας Παπαντωνίου Μουσική: Γιάννης Ζουγανέλης https://youtu.be/keGqAa7im_E</p> <p>Πού είσαι τάχα εδώ κοντά μου, τζίτζικά μου, τζίτζικά μου, πού είσαι τάχα σκαλωμένος και λαλείς ευτυχισμένος;</p>

<p>και τους λέει “το κουκουνάρι!” τους ακούει ένα τριζόνι και τους λέει “το πεπόνι!”</p> <p>Τους ακούει κι ένα τσιμπούρι Και τους λέει “το γαϊδούρι!” Γέλασαν οι πιτσιρίκοι γέλασε και το ραδίκι κι ένας με μεγάλο στόμα βάτραχος γελάει ακόμα.</p> <p>Φραπ! εκείνη τον γραπώνει και τον έχει εκεί. Για τους πέντε ο Ποντικούλης μπήκε φυλακή.</p>	<p>Τι χαρούμενος που θα 'σαι! Μες στην πράσινη μουριά μου τραγουδείς κι αποκοιμάσαι, τζιτζικά μου, τζιτζικά μου!</p> <p>Τραγουδείς το μεσημέρι, τζιτζικά μου, τζιτζικά μου, τραγουδείς το καλοκαίρι που στον κήπο σ' έχει φέρει.</p> <p>Τραγουδείς πολύ κοντά μου. Στον κορμό, στον κλάδο να 'σαι; Δε σε πιάνω, μη φοβάσαι, τζιτζικά μου, τζιτζικά μου!</p>
<p>Ο πόλεμος των ζουζουνιών Στίχοι: Δημήτρης Μανθόπουλος Μουσική: Νότης Μαυρουδής https://youtu.be/rqXlr3_De-o</p> <p>Θεέ μου, ο πόλεμος τι λόξα! Μαζευτήκανε μιλιούνια στο περβόλι τα ζουζούνια. Βάλαν άρματα βαριά: Κράνη, θώρακες, κεντριά τάχα για τιμή και δόξα. Θεέ μου, ο πόλεμος τι λόξα!</p> <p>Κάτω απ' την κολοκυθιά στομωθήκανε σπαθιά. Και κει δα στις μελιτζάνες κλάψαν αδερφές και μάνες, τάχα για τιμή και δόξα. Θεέ μου, ο πόλεμος τι λόξα!</p> <p>Στην χλωρή τη φασουλιά βρήκε ο χάροντας δουλειά. Και σιμά στις λαχανίδες γράφτηκαν χρυσές σελίδες, τάχα για τιμή και δόξα. Θεέ μου, ο πόλεμος τι λόξα!</p> <p>Και μονάχα ένα τζιτζίκι μπράβο του για ρεζιλίκι, δεν κατέχω να σας πω. Δε σκοτώνει, λέει σκοπό κι όχι για τιμή και δόξα. Θεέ μου, ο πόλεμος τι λόξα!</p>	<p>Ετίναξε την ανθισμένη αμυγδαλιά Στίχοι: Γεώργιος Δροσίνης Μουσική: Γεώργιος Κωστής https://youtu.be/Yve5OGWc5Jg</p> <p>Ετίναξε την ανθισμένη αμυγδαλιά με τα χεράκια της κι εγέμισ' από άνθη η πλάτη η αγκαλιά και τα μαλλάκια της. Κι εγέμισ' από άνθη...</p> <p>Αχ, σαν την είδα χιονισμένη την τρελή γλυκά τη φίλησα της τίναξα όλα τ' άνθη από την κεφαλή κι έτσι της μίλησα: Της τίναξα όλα τ' άνθη...</p> <p>Τρελή, σαν θες να φέρεις στα μαλλιά σου τη χιονιά τι τόσο βιάζεσαι; Μονάχη της θε να `ρθει η βαρυχειμωνιά, δεν το στοχάζεσαι; Μονάχη της θε να `ρθει...</p> <p>Του κάκου τότε θα θυμάσαι τα παλιά τα παιχνιδάκια σου σκυφτή γριούλα με τα κάτασπρα μαλλιά και τα γυαλάκια σου. Σκυφτή γριούλα...</p>

Βιβλιογραφία

- Ελύτης Ο., 1986, Τα «Ρω» του έρωτα, «Μικρές Κυκλάδες», Εκδόσεις Ύψιλον, Γ΄ έκδοση
- Θεοδωράκης Μ., 1998, Μελοποιημένη Ποίηση, Α΄ Τόμος, Τραγούδια, Ύψιλον, Αθήνα
- Μητσάκης Κ., 1981, Νεοελληνική μουσική και ποίηση (ανθολογία), Γρηγόρη, Αθήνα
- Παπαδάτος Γ., 1992, Εκδρομή σε μονοπάτια των εικόνων και της ποίησης. Επιθεώρηση παιδικής λογοτεχνίας. Αφιέρωμα «θεωρητικές και διδακτικές προσεγγίσεις», Βιβλιογονία τ.χ. 9, Αθήνα
- Ρίτσος Γ., 1975, Παιχνίδια τ' ουρανού και του νερού, Κέδρος, Αθήνα